

Den grønlandske Blisgås (*Anser albifrons flavirostris* Scott & Dalgety) og dens ynglebiologi.

Af HANNIBAL FENCKER.

(With a Summary in English: The Greenland White-fronted Goose (*Anser albifrons flavirostris* Scott & Dalgety) and its Breeding-Biology.)

Allerede i slutningen af april og begyndelsen af maj kommer Blisgåsen her til sine rugepladser i den store Sarqaqdal og omegn, som ligger på 70° 6' N., 52° 8' W. De første flokke plejer i reglen ikke at være ret store, ca. 4-6 stykker, men lidt senere kan vi se flokke som tit overstiger tallet 20-30; ja helt op til 50 har jeg flere gange set, selv om det hører til sjældenhederne. Derimod overstiger flokkenes individer tit 100 fugle, når de store træk mod syd foregår om efteråret. Landet er i de måneder, hvor gæssene ankommer, tit dækkede med et tykt lag vintersne, så fuglene ikke kan finde føde i dalstrækningerne, hvorfor man finder dem højt oppe langs fjeldsiderne, hvor sneen kun har ligget som et tyndt lag og solen derfor let har fået bugt med den. Føden består da i reglen af Sortebær (*Empetrum*) og lidt vissent græs. Når aftenen nærmer sig, ser man flokkene drage ud mod havet, hvor fuglene så overnatter til solen atter kommer frem. Foråret i Grønland kommer temmelig pludseligt, hvorfor det heller ikke varer ret længe, før dalstrækningerne begynder at vise snebare pletter, og så ser man ikke gæssene til fjelds mere. Føden består da mest af padderokker og forskellige græsarter, som allerede så småt er begyndt at spire, medens de endnu lå under sneen. — Omkring 20.—28. maj kan man begynde at finde de første gåseæg. Mærkeligt nok lægger gæssene i reglen ikke deres reder nede i dalstrækninger eller langs søbredder, som de fleste folk tror. Selv havde jeg også tænkt mig det sådan, da gæssene ellers altid er at finde ved søer eller dalstrækninger, men efter at jeg i flere somre har set reder og fundet æggene, kan jeg oplyse, at gæssene yngler på jævnt skrånende fjældstrækninger eller på toppe af småbakker, der enten ligger nær en sø eller ikke for langt fra et sumpet dalstrøg. Jeg antager, det er for at have rig udsigt over terrænet, at de anbringer deres reder

på sådanne steder, idet der lurer mange farer for den rugende fugl. Reden anbringes et sted, hvor der findes et fint tæppe af lyng og græs, som det ikke er for besværligt for gåsen at grave i. Det første æg lægges i en lille fordybning, som gåsen laver med næbbet; fordybningen dækkes til, når ægget er anbragt deri, og både gås og gase forlader stedet, som om intet var sket. Dette sker i reglen tidligt om morgenen. Ved aftens-tid kommer begge fuglene tilbage til stedet, og gåsen lægger sig da ovenpå ægget efter at have afdækket det. Næste æg bliver anbragt på samme måde, men ikke berørende det første.

Således fortsættes indtil et passende antal æg er lagt, og det er i reglen 5-7 stykker. Når alle æggene er lagt, formes reden til en skålførmig fordybning, idet mellemrummene mellem hvert æg pilles bort og lægges op langs redekanten, hvor det så blandes med dun, som gåsen piller af sin bug og sit bryst. Rugningen begynder derpå, og efter ca. 22-23 dages forløb kommer gæslingerne frem. De kan allerede gå, såsnart de fine dun på kroppen er tørrede, og hele familien begiver sig da ned til søen eller dalstrækningen, hvor der er sumpet og godt med sand, vand og græs. Gåsen tager kun lidt føde til sig i de første rugedage, medens den slet ikke tager føde til sig de sidste 3-4 dage. Gasen holder vagt hos gåsen hele rugetiden; også den tager næsten ingen føde til sig i den tid.

Aner familien fare eller bliver den opdaget, skynder ungerne sig mod en sø eller elv, men er de langt borte derfra, lægger de sig ned i små fordybninger, så de slet ikke er til at se, medens forældrene flyver bort som om der slet ingen unger var til stede.

Ungerne vokser temmelig hurtig op, og allerede i slutningen af juli og begyndelsen af august kan de førstudklækkede begynde at flyve. De varierer en del i farve og kan, efter at de har fået deres fjerdragt, være både lysebrune og meget mørkebrune. Farven på benene er ens, idet den nærmest er mat gulbrun. På nogle unger kan man tit se begyndelsen til den hvide blis, ellers plejer denne først at vise sig i december og januar¹⁾ Næbbet er gråbrunt med mørk negl. I januar-februar begynder de første sorte pletter på brystet at vise

¹⁾ Denne og følgende vinter-iagttagelser er gjort på fugle, som forf. har holdt i fangenskab i Sarqag.

sig, medens bugen er hvid. Fødderne antager en mere gul farve i marts-april, ligeledes næbbet, hvis negl da er blevet mathvid med mørke striber. Det er meget let at kende de etårige fugle fra de voksne, da farverne på de unge fugles dragt er meget mattere. Ligeledes er de sorte pletter på brystet meget mindre og mere spredte, medens de på de voksne kan danne hele striber. Allerede i juni begynder de etårige fugle at tabe deres svingfjer og de samles da i store flokke ved søbredderne, hvor de har let adgang til at smutte ud i søen, dersom de bliver udsat for fare. I denne tid er gæssene nemlig udsat for megen forfølgelse, idet ugler, ræve, ørne, hunde og mennesker gør jagt på dem. Samtidig med at de taber svingfjerene fælder de også en del fjer på brystet, og de nye fjer, der kommer frem, viser sig så som større sorte pletter. Disse etårige gæs drager bort i august og september, og kommer tilbage næste år, idet de da er yngledygtige.

Man ser aldrig flere gæs have rede i nærheden af hverandre; der er altid temmelig store afstande imellem hvert par.

Gæssene lever i monogami, men det kan dog til tider — selv om det er meget sjældent — ske, at en gås er i selskab med to gaser, men så er der også en del slagsmål og spektakel i selskabet. Kampen mellem to gaser er flot og imponerende at være vidne til. Bedst som man tror, der er den bedste enighed i selskabet, springer begge gaserne i vandet og svømmer lidt frem og tilbage, indtil deres blikke mødes. I samme øjeblik giver de nogle kraftige trompetagtige lyde fra sig og snor halsene om hinanden, hvorefter vingerne spredes ud, og de giver hinanden en masse kraftige slag, så man nærmest skulde tro, at de begge vilde dø af det. Dette varer en tid, indtil en af dem bliver den lille og må flygte bort fra den sejrende modstander. Den tabende part tilgives ikke før fældningen begynder og de atter skal til at samles i flokke. De voksne gæs fælder først, når ungerne er så store, at de kan løbe lige så stærkt som de voksne, og det indtræffer i reglen to uger efter at ungerne er kommet til verden. De voksne gæs, som var kønne, da de kom i deres parringsfarver, er i rugetiden blevet magre, og de stærke farver på ben og næb har tabt sig. Ved ankomsten var benene smukt orange-gule og næbbet var stærkt orangegult med lidt rødligt skær

på de hårde horndele, medens de blødere dele var af en nydelig lyserød farve. Efter rugningen er horndelene på næbet på nær neglen blevet blegt orange-gule og de blødere dele er nærmest blevet mathvide. Benene er også blevet blegt orange-gule. Selve dragten er blevet bleget af solen, men denne blegning passer fint med landets udseende på denne årstid.

På grund af klimaændringen har gæssene i de senere år bredt sig mod nord. Før i tiden mente man ikke at Blisgåsen yngede oppe i nærheden af Upernaviks distrikt, men de senere år er ungerne blevet taget i Prøvens Laxefjord. Ligeledes er den nu ikke sjældent på Svartenhuklandet, hvor rensjægerne tit ser den i søerne, særlig inde i Uvkusigssatfjorden. Her i Sarqaq og omegn er den nu at se alle de steder, hvor der blot er den mindste betingelse for, at den kan finde føden.

I fangenskab er Blisgåsen ikke nem at holde. Dette gælder ikke mindst ungerne, da de slet ikke tåler at leve i snavs. Jeg har nu i snart 8 år haft Blisgæs i fangenskab, dels for at lære deres liv at kende, dels for at prøve på at få dem til at yngle. Jeg har haft heldet med mig i mine forsøg, som forresten har været meget dyre, da man her i Nordgrønland en stor del af året må fodre fuglene med hønsefoder m. m.

Forskellen på han- og hunfuglen kan være meget vanskelig at se, da der ikke er meget forskel på størrelsen, men stemmen er ikke til at tage fejl af, da gasen har en meget høj og gåsen en meget dyb stemme.

SUMMARY IN ENGLISH

The Greenland White-fronted Goose (*Anser albifrons flavirostris* Scott & Dalgety) and its Breeding-Biology.

The following observations have been carried out at Sarqaq, Jakobshavn District, N.W. Greenland, at 70° 6' n. lat., 52° 8' w. long. The White-fronted Goose arrives at the breeding-places in the last days of April and the first part of May, in the first days only in small numbers, but later increasing to flocks of 20-30, occasionally in flocks of up to 50. On the autumn-migration flocks may exceed a hundred individuals. Egg-laying begins 20.—28. May. The nests are not placed in the moist valleys, as generally supposed, but on tops of small hills or on a gently sloping mountain-side, although always in the vicinity of a lake or a marshy valley. The

nest is placed in heather and grass. Egg-laying takes place in early morning, and both goose and gander leave the nest during day-time and return every evening until the clutch is full (5-7 eggs). At this time the nest-lining is built up, consisting of leaves, straw and down, and the real brooding starts. Incubation lasts 22-23 days. Immediately after hatching the young are taken to the lake or the valley. In the latter part of July or the first days of Aug. the first young are fledged. The non-breeding, one year old birds, which roam about in the country in flocks, loose the flight-feathers already in June. The adult birds moult these feathers when the young are so large that they are able to run as fast as the old birds, *i. e.* 2-3 weeks after hatching. The geese do not breed in colonies; there are always rather large distances between the nests. Territorial fighting of males are described. The author has kept a good number of White-fronted Geese in captivity and gives some observations on captive geese based on 8 years' experience. When arriving in spring the feet of the adult birds are orange-yellow, the bill of a strong orange-yellow colour, with a reddish tinge at base and on nail and with the nasal groove pink. As the geese practically do not feed during incubation the coloration of the soft parts gradually changes, and in the moulting-period the bill is pale yellowish with whitish nail, and feet also pale orange-yellow. The juvenile birds have feet dull brownish-yellow, bill greyish-brown with dark nail. Owing to the recent amelioration of the climate the White-fronted Goose extends its breeding-area to the north and is now known to breed in the southern parts of Upernavik District. The two sexes can be distinguished by the voice, the notes of the gander being much higher pitched than those of the goose.
